

BÖLÜM 5

TOPLUM RUH SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİNDE TERAPÖTİK MÜDAHALELER

Elif AŞIK¹

GİRİŞ

Psikiyatrik bozukluklar biyolojik, psikolojik ve/veya çevresel nedenlere bağlı oluşan sorunlardandır. Dolayısıyla tedavi süreci değişkenlik gösterebilir ve iyi yönetilmelidir. Farmakolojik tedavinin yanı sıra terapötik müdahaleler de tedavi ve rehabilitasyon sürecinin başarılı olması için gereklidir (1). Psikiyatri hemşireleri farklı ortamlarda çalışarak bireylere, ailelere, gruplara ve topluluklara kapsamlı bakım sağlarlar (2). Bu bağlamda toplum ruh sağlığı hemşiresi psikiyatrik hastalıkların birincil, ikincil ve üçüncül koruma aşamalarının sürekliliğini sağlamak için tanılama, planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde görev alır (3).

Toplum ruh sağlığı hemşiresi (4):

- Birincil koruma kapsamında yüksek riskli gruplara (gelişimsel ve durumsal krizde olanlar) müdahale eder.
- İkincil koruma kapsamında psikiyatrik hastalığı olanların erken tanınması ve tedaviye alınmasında girişimlerde bulunur.
- Üçüncül koruma kapsamında ise kronik psikiyatrik bozukluğu olan bireylerin işlevselliklerini artırarak yeti yitimini önlemeye yönelik terapötik müdahalelerde bulunur.

¹ Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, elifasik@kku.edu.tr

ranışlardır. Bunlar aynı zamanda kültür içinde sosyalleşirken öğrenilen sosyal becerileri örnekleridir. Bu öğrenmenin çoğu çocukluk ve ergenlik döneminde gerçekleştiği için yetişkinliğe gelindiğinde bu beceriler oldukça iyi gelişmiştir (6). Çoğu psikososyal beceri eğitim grubu talimat, modelleme, rol oynamanın yanı sıra rehberlik, geri bildirim ve pekiştirmeyi birleştirir. Rol yapma talimat verildikten sonra beceriyi uygulamayı içerir. Rehberlik bir eğitmenin beceri iyi uygulandığında performans hakkında geri bildirim vererek grup üyelerine beceriyi doğru bir şekilde uygulamalarına yardımcı olmayı içerir. Ev ödevi eğitim sürecinin önemli bir bileşenidir, çünkü pratik yapmadan sosyal becerileri kazandırma hedefine asla ulaşamaz. Yani, sosyal beceriler basitçe öğretilemez, uygulama yoluyla geliştirilir ve uygulama için ne kadar çok fırsat olursa kişi o kadar sosyal olarak yetenekli olur (6). Psikososyal beceri eğitimi tüm bu özellikleriyle şizofreni gibi ağır ruhsal bozukluklarda bile oldukça etkin sonuçlar vermektedir (46). Ayrıca toplum ruh sağlığı merkezlerinde hemşirelerin kullanabileceği bir psikoeğitimdir.

SONUÇ

Psikiyatrik bozuklukların tedavisinde farmakolojik müdahaleler kadar psikoterapiler ve psikoeğitim gibi terapötik müdahaleler de oldukça önemlidir. Toplum ruh sağlığı hemşiresi psikiyatrik bozukluğu olan bireylerle çalışırken birincil, ikincil ve üçüncül koruma kapsamında terapötik müdahalelerde bulunabilir. Toplum ruh sağlığı hemşiresinin uygulayabileceği terapötik müdahaleler temel danışmanlık becerileri, terapötik iletişim, vaka yönetimi, krize müdahale, stres yönetimi, psikoterapiler ve psikoeğitim olabilir. Bunun yanı sıra toplum ruh sağlığı hemşiresi motivasyonel görüşme, bilişsel davranışçı terapi, bilinçli farkındalık, sanat psikoterapisi ve psikodrama gibi özelleşmiş müdahaleleri gerekli eğitimleri alıp yetkinlik kazandıktan sonra uygulayabilir.

KAYNAKLAR

1. Ritter LA, Lampkin SM. *Community Mental Health*. USA: Johns & Bartlett Learning; 2012.
2. APNA. *About psychiatric-mental health nursing*. (17.11.2021 tarihinde <https://www.apna.org/about-psychiatric-nursing/> adresinden ulaşılmıştır).

3. Dönmez A. Toplum Ruh Sağlığı. Çam O. Engin E. (Ed.). *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Psikiyatri Hemşireliği Bakım Sanatı* içinde. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri; 2021. p.798-205.
4. Oflaz F. *Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliğinin Temelleri: Kanıtı Dayalı Uygulama ve Bakım Kavramları*. (Celale Tangül ÖZCAN & Nermin GÜRHAN, Çev. Ed.). Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi; 2016.
5. Resmi Gazete. Hemşirelik yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik. (17.11.2021 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110419-5.htm> adresinden ulaşılmıştır).
6. Palmer C. Therapeutic Interventions. In Evans, K., Nizette, D., O'Brien, A. (Eds.), *Psychiatric and Mental Health Nursing* (4th ed.). Chatswood: Elsevier Australia; 2017. pp. 1415-1482.
7. Eren N. Toplum Ruh Sağlığı Hemşireliğinde Terapötik Müdahaleler. Ünsal Barlas G, editör. *Toplum Ruh Sağlığı Hemşireliği*. (1. Baskı). Ankara: Türkiye Klinikleri; 2018. p.34-41.
8. Morgan S. Case Management and Assertive Outreach. In Hannigan, B., Coffey, M. (Eds.), *The Handbook of Community Mental Health Nursing* (2 nd ed.). New York: Taylor & Francis Group; 2005. p. 261-274.
9. Townsend MC, Morgan KI. *Psychiatric Mental Health Nursing: Concepts Of Care In Evidence Based Practice (Ninth Edit)*. Philadelphia: Davis Company; 2018.
10. Egan G. *The Skilled Helper—A Problem-Management and Opportunity-Development Approach to Helping* (7th edn.) CA: Brooks/Cole, Pacific Grove; 2001.
11. Warrender D., Bain H, Murray I, et al. Perspectives of crisis intervention for people diagnosed with “borderline personality disorder”: an integrative review. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*. 2021; 28(2): 208-236.
12. Ogden J. *Sağlık Psikolojisi*. (Gülay Dirik, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık; 2019.
13. Okanlı A, İnan Budak M. Toplum Ruh Sağlığında Stres Öfke ve Kriz Yönetimi. Aylaz R. Dönmez A. (Ed.). *Toplum Ruh Sağlığı Hemşireliği* içinde. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri; 2021. p.77-93.
14. Battison, T. *Beating Stress*. London: Allen & Unwin; 1997.
15. İcel S, Başoğul C. Effects of progressive muscle relaxation training with music therapy on sleep and anger of patients at Community Mental Health Center. *Complementary Therapies in Clinical Practice*. 2021; 43: 101338.
16. Johnson LM, Elsegood KE, Browne F. Outcomes of a co-produced and co-delivered relaxation course for service users and staff at a secure mental health service. *The Journal of Mental Health Training, Education and Practice*. 2022; doi:10.1108/JMHTEP-09-2020-0068
17. Ceylan B, Molu NG, Özcan FY, vd. Kronik psikiyatri hastalarına uygulanan atılganlık becerileri eğitiminin hastaların benlik saygısı ve içselleştirilmiş damgalama düzeylerine etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2021; 24(2):167-174.

18. Üstün G, Küçük L. The effect of assertiveness training in schizophrenic patients on functional remission and assertiveness level. *Perspectives in Psychiatric Care*. 2020; 56(2):297-307. doi: 10.1111/ppc.12427.
19. Türkçapar H. *Depresyon: Klinik uygulamada bilişsel-davranışçı terapi* (5. Baskı). İstanbul: Epsilon; 2020.
20. Atalay Z. *Mindfulness* (4. Baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi; 2019.
21. Burch V, Penman D. *Sağlık için Farkındalık*. (Sılacan Kösele, Çev.). İstanbul: Pegasus; 2017.
22. Khoury B, Lecomte T, Gaudiano BA, et al. Mindfulness interventions for psychosis: a meta-analysis. *Schizophrenia Research*. 2013; 150(1): 176-184.
23. Langer ÁI, Schmidt C, Mayol R, et al. The effect of a mindfulness-based intervention in cognitive functions and psychological well-being applied as an early intervention in schizophrenia and high-risk mental state in a chilean sample: study protocol for a randomized controlled trial. *Trials*. 2017;18(1): 1-9.
24. Liu YC, Li IL, Hsiao FH. Effectiveness of mindfulness-based intervention on psychotic symptoms for patients with schizophrenia: a meta-analysis of randomized controlled trials. *Journal of Advanced Nursing*. 2021;77(6): 2565-2580.
25. Korkmaz B. Yapısına göre psikoterapi türleri ve etik meseleler. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2019; 20(36): 513-543. doi: 10.21550/sosbilder.418687
26. Billingsley BE, Steinberg ML. Motivational interviewing produces change talk in smokers with serious mental illness. *Journal of Dual Diagnosis*. 2021; 17(2): 151-158. doi: 10.1080/15504263.2021.1896826
27. Santa Ana EJ, LaRowe SD, Gebregziabher M, et al. Randomized controlled trial of group motivational interviewing for veterans with substance use disorders. *Drug and Alcohol Dependence*. 2021; 223:108716.
28. Özdemir H, Taşçı S. Motivasyonel görüşme tekniği ve hemşirelikte kullanımı. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2013; 1(1): 41-47.
29. Beck JS. *Bilişsel Davranışçı Terapi: Temelleri ve Ötesi*. (Muzaffer Şahin, Çev. Ed.). Ankara: Nobel; 2021.
30. Türkçapar H. *Bilişsel-davranışçı terapi: Temel ilkeler ve uygulama* (12. Baskı). İstanbul: Epsilon; 2018.
31. Behenck ADS, Wesner AC, Guimaraes LSP, et al. Anxiety sensitivity and panic disorder: evaluation of the impact of cognitive-behavioral group therapy. *Issues in Mental Health Nursing*. 2021; 42(2): 112-118.
32. Çapar Çiftçi M. (2021) *Şizofreni Tanılı Bireylerde Bilişsel Davranışçı Terapi Temelli Psikoeğitimin İçselleştirilmiş Damgalanma ve İşlevsel İyileşmeye Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
33. Harris R. Embracing Your Demons: an overview of acceptance and commitment therapy. *Psychotherapy in Australia*. 2006; 12(4): 2-8
34. Ferraz H, Wellman N. The integration of solution-focused brief therapy principles in nursing: a literature review. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*. 2008; 15(1):37- 44.

35. Gerhart J, Holman K, Seymour B, et al. Group process as a mechanism of change in the group treatment of anger and aggression. *International Journal of Group Psychotherapy*. 2015; 65(2):181-208.
36. Eberling A, Uithoven A, Hassman K, et al. *About Art Therapy and Mental Health: Effectiveness in Adult Patients with Depressive Mood and Anxiety Disorders*. (30.11.2021 tarihinde <https://nwcommons.nwciowa.edu/celebrationofresearch/2021/researchprojects2021/22/> adresinden ulaşılmıştır.)
37. Eren N, Öğünç NE, Keser V, et al. Psychosocial, symptomatic and diagnostic changes with long-term psychodynamic art psychotherapy for personality disorders. *The Arts in Psychotherapy*. 2014; 41(4): 375-385.
38. Souilm NM, Ali SA. Effect of psychodrama on the severity of symptoms in depressed patients. *American Journal of Nursing Research*. 2017; 5(5): 158-164.
39. Prosen S, Jendričko T. A pilot study of emotion regulation strategies in a psychodrama group of psychiatric patients. *Journal of Creativity in Mental Health*. 2019; 14(1): 2-9.
40. Tarashoeva G, Marinova-Djambazova P, Kojuharov H. Effectiveness of psychodrama therapy in patients with panic disorders: final results. *International Journal of Psychotherapy*. 2017; 21(2): 55-66.
41. Arguvanlı S. Bipolar bozukluğu olan bireyler ve aileleri. *Türkiye Klinikleri*. 2018; 4(1): 48-53.
42. Bekiroğlu S, Özden SA. Türkiye’de ağır ruhsal hastalığa sahip bireylere ve ailelerine yönelik psikososyal müdahaleler: sistematik bir inceleme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2021; 13(1): 52-76.
43. Ersoy Özcan B, Ünsal Barlas G. Obsesif kompulsif bozukluğu olan hasta yakınlarında bakım yükü ve psikoeğitim. *JAREN*. 2017; 3 (Ek Sayı): 51-56.
44. Yıldız M. *Şizofreni hastaları için toplumsal ruhsal beceri eğitimi*. Ankara: Türkiye Sosyal Psikiyatri Derneği Yayınları; 2011.
45. Aşık E, Ünsal G. An evaluation of a psychoeducation programme for emotion identification and expression in individuals diagnosed with schizophrenia. *International Journal Of Mental Health Nursing*. 2020; 29(4): 693-702.
46. Barlas Ünsal G, Işıl Ö. Kronik şizofren hastalarda psikososyal beceri eğitiminin etkinliğinin değerlendirilmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*. 2010; 2:112-117.